

УДК 373.2.064:373.2.011.3-051

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2024.5.4>

Катерина СУЯТИНОВА

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної і спеціальної освіти, Криворізький державний педагогічний університет, просп. Університетський, 54, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна, 50086

ORCID: 0000-0003-0263-4800

Бібліографічний опис статті: Суятинова, К. (2024). Педагогічні умови ефективного педагогічного партнерства та комунікації в професійній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти. *Acta Paedagogica Volynienses*, 5, 26–33, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2024.5.4>

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА
ТА КОМУНІКАЦІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ
ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

Актуальність дослідження зумовлена зростаючою роллю педагогічного партнерства в контексті сучасної дошкільної освіти. Ефективна комунікація та співпраця між усіма учасниками освітнього процесу – вихователями, дітьми та батьками – є ключовим фактором успішного розвитку дитини. Мета дослідження – теоретично обґрунтувати основні поняття теми, визначити педагогічні умови, які сприяють ефективному педагогічному партнерству та комунікації в професійній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти. Глобалізація, інформатизація, динаміка соціальних процесів створюють нові виклики для виховання дітей дошкільного віку. Зміна ролей батьків, зростання кількості працюючих матерів, розширення можливостей дошкільної освіти – все це впливає на характер взаємодії сім'ї та закладу дошкільної освіти. Успішність дошкільної освіти залежить від ефективної взаємодії всіх учасників освітнього процесу: вихователів, дітей та батьків. Сучасні діти потребують різноманітних стимулів для розвитку, що вимагає від вихователів постійного оновлення своїх знань і вмінь. Ефективна комунікація та співпраця між усіма учасниками освітнього процесу сприяє створенню комфортного середовища для розвитку дітей. Актуальність дослідження підтверджується також відсутністю достатнього числа наукових робіт, присвячених саме педагогічним умовам ефективного педагогічного партнерства та комунікації в професійній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти в контексті сучасних викликів. На нашу думку, запропоновані педагогічні умови сприятимуть ефективному педагогічному партнерству та комунікації в професійній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти, а саме: професійна готовність вихователя до гуманізації освітнього середовища; здатність вихователів закладів дошкільної освіти до комунікативної мобільності; емоційно-ціннісне ставлення до всіх учасників освітнього процесу; створення розвивального мовленнєвого середовища; стимулювання партнерів до рефлексивної діяльності. Перспективами подальшого розвитку є створення елективного курсу для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Ключові слова: умова, педагогічні умови, партнерство, педагогічне партнерство, комунікація, педагогічна комунікація, соціальні інститути, соціальна ситуація розвитку, психічний розвиток, соціалізація, вихователь, заклад дошкільної освіти.

Kateryna SUIATYNOVA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Pre-school and Special Education Department, Kryvyi Rih State Pedagogical University, 54 Universytetskyi Avenue, Kryvyi Rih, Dnipropetrovsk region, Ukraine, 50086

ORCID: 0000-0003-0263-4800

To cite this article: Suiatynova, K. (2024). Pedagogični umovy efektyvnoho pedahohichnoho partnerstva ta komunikatsii v profesiinii diialnosti vykhovatelya zakladu doshkilnoi osvity [Pedagogical conditions of effective pedagogical partnership and communication in the professional activity of preschool teacher]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 5, 26–33, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2024.5.4>

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF EFFECTIVE PEDAGOGICAL PARTNERSHIP AND COMMUNICATION IN THE PROFESSIONAL ACTIVITY OF PRESCHOOL TEACHER

The relevance of the study is due to the growing role of pedagogical partnership in the context of modern preschool education. Effective communication and cooperation between all participants in the educational process – educators, children and parents – is a key factor in the successful development of a child. The purpose of the study is to theoretically substantiate the basic concepts of the topic, to determine the pedagogical conditions that contribute to effective pedagogical partnership and communication in the professional activity of a preschool teacher. Globalisation, informatisation, and the dynamics of social processes create new challenges for the education of preschool children. Changing roles of parents, increasing number of working mothers, expanding opportunities for preschool education – all this affects the nature of interaction between the family and preschool education institution. The success of preschool education depends on the effective interaction of all participants in the educational process: educators, children and parents. Modern children need a variety of stimuli for development, which requires educators to constantly update their knowledge and skills. Effective communication and cooperation between all participants in the educational process helps to create a comfortable environment for children's development. The relevance of the study is also confirmed by the lack of a sufficient number of scientific works devoted to the pedagogical conditions of effective pedagogical partnership and communication in the professional activity of preschool teachers in the context of modern challenges. In our opinion, the proposed pedagogical conditions will contribute to effective pedagogical partnership and communication in the professional activity of the preschool teacher, namely: professional readiness of the teacher to humanise the educational environment; ability of preschool teachers to communicative mobility; emotional and value attitude to all participants in the educational process; creation of a developmental speech environment; stimulation of partners to reflective activity. Prospects for further development are the creation of an elective course for students of the second (master's) level of higher education in the speciality 012 Preschool Education.

Key words: condition, pedagogical conditions, partnership, pedagogical partnership, communication, pedagogical communication, social institutions, social situation of development, mental development, socialisation, educator, preschool education institution.

Актуальність проблеми. Сучасне суспільство характеризується швидкими змінами, глобалізацією та інноваціями. Дошкільна освіта має адаптуватися до цих змін, а педагогічне партнерство та комунікація в професійній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти є ключовими факторами успішної адаптації. Сучасний вихователь – це не просто доглядач, а фахівець, який постійно вдосконалює свої знання і навички. Педагогічне партнерство сприяє професійному розвитку вихователів ЗДО.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження в межах заявленої проблеми засвідчує, що проблема партнерства бере свій початок із стародавніх часів, наприклад, сократівський метод навчання, наставницька взаємодія в Спарті. Протягом багатьох століть панувала модель освіти, заснована на авторитаризмі педагога, що придушувала ініціативу учнів та не сприяла розвитку партнерських відносин. Традиційно в освіті переважав патерналістичний підхід, коли вчитель вважався носієм усіх знань, а учень – пасивним отримувачем інформації.

Проблемам взаємодії сім'ї та закладу дошкільної освіти приділено увагу в роботах А. Богуш, Г. Борин, М. Замеюк, О. Карпенко, О. Кононко, К. Крутій, С. Ладивір, Т. Маркової,

Л. Островської, Т. Поніманської, Н. Семенової, М. Стельмаховича, Н. Химич, М. Чепіль, О. Шаповалової та ін.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати основні поняття теми, визначити педагогічні умови, які сприяють ефективному педагогічному партнерству та комунікації в професійній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. У Законах України «Про освіту» (ст. 52), «Про дошкільну освіту» (ст. 18, ст. 20) визначено, що батьки або особи, які їх замінюють, є учасниками освітнього процесу і мають певні права та обов'язки. У Базовому компоненті дошкільної освіти зазначено, що документ спрямовано на «соціальну підтримку сім'ї та родинних стосунків», а одним із базових принципів є «соціально-педагогічне партнерство громади та всіх учасників освітнього процесу (засновників закладів освіти, батьків, або осіб, які їх замінюють, керівників та працівників закладів дошкільної освіти, фахівців, що надають освітні послуги дітям дошкільного віку, інших фахівців)» (ВКДО, 2021).

Дослідники дошкільного дитинства (А. Богуш, Р. Буре, О. Запорожець, О. Кононко та ін.) зазна-

чають, що сім'я / родина / батьки та заклад дошкільної освіти, як соціальні інститути, агенти соціалізації особистості, виконуючи схожі виховні функції, не можуть замінити один одного, а повинні взаємодіяти, здійснюючи всебічний гармонійний розвиток дитини.

В. Кириченко зазначає, що результат виховання дитини значною мірою корелює з відносинами, що склалися між навчальним закладом і батьками, конструктивності їхньої взаємодії. Адже контакт двох вихователів – педагогів і батьків – перший крок до взаєморозуміння, набуття довіри, обміну духовними й емоційними цінностями, засвоєння педагогічного досвіду, знань, які навчальний заклад і сім'я передають один одному (Кугученко, 2013).

Уперше поняття «партнерство» було введено у науковий обіг американською дослідницею Джойс Л. Епштейн на початку 90-х років ХХ століття (Epstein J., 1992).

В. Ковальчук також зауважує, що крім «партнерства» використовують ще такі форми взаємодії як «підпорядкування», «компроміс», «конкуренція», «уникання», «співробітництво», «співпраця» (Kovalchuk, 2023).

Н. Голота, А. Карнаухова зазначають, що «партнерство» є складним соціальним феноменом, є особливим типом соціальної взаємодії та ґрунтується на принципах рівноправності автономних суб'єктів, їхнього взаємного визнання й взаємної відповідальності» (Holota, Karnaukhova).

У Професійному стандарті «Вихователь закладу дошкільної освіти» партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу належить до групи В. Групу компетентностей В утворюють психо-емоційна професійна компетентність В1, педагогічне партнерство В2 та морально-етична В3 (Profesiyni standart «Vykhovatel zakladu doshkilnoi osvity», (2021). У складі професійної компетентності педагогічне партнерство В2 знаходиться трудова дія здатність до ефективної співпраці та комунікації в професійній діяльності В2.1 (Profesiyni standart «Vykhovatel zakladu doshkilnoi osvity», (2021).

Отже, виникає необхідність заглибитися та усвідомити важливість суб'єкт-суб'єктної взаємодії в освітньому процесі з усіма його учасниками. Ми погоджуємося з думкою науковців, які вважають сучасного вихователя ЗДО тренером, коучем, фасилітатором, наставником,

модератором для дітей дошкільного віку або «співтворцем індивідуальної траєкторії розвитку кожного вихованця у процесі пізнання навколишнього, створення власної картини світу» (Holota, Karnaukhova). Адже такий підхід передбачає якісно новий, високий рівень побудови взаємовідносин між педагогами, дітьми, їхніми батьками та громадськістю.

У сучасній вітчизняній педагогічній науці дослідження окремих аспектів проблеми педагогічної комунікації досліджують: І. Бех, І. Зязюн, С. Мусатов, В. Кремень (вивчають гуманістичні виміри педагогічної комунікації); Н. Волкова, Н. Бутенко, О. Коваленко, Г. Токарева, В. Филипчук, Г. Яценко (проблеми комунікації в педагогічному процесі); С. Біров, Г. Вархолик, М. Заброцький, Т. Завязун, І. Зязюн, І. Когут, А. Кошель, В. Кошель, С. Максименко, О. Матвієнко, Л. Петухова, Г. Сиз, Т. Щербан (комунікативна компетентність педагога); І. Бех, Г. Дьяконов та ін. (психологічні засади педагогічної комунікації).

Слушною є думка М. Прищак щодо понять «спілкування», «комунікація», «діалог», які згідно його спостережень часто зустрічаються в сучасних педагогічних наукових і методичних публікаціях. Дослідник вказує, що «частота використання категорій далеко сутнісно та змістовно не визначеної проблеми комунікації веде до формального, не завжди адекватного їх використання, не завжди підкріпленого зв'язком з сутністю проблеми, веде до захаращеності, розмитості питання комунікації. Але при цьому породжує ілюзію вирішення питання» (Pryshchak, 2010).

Дослідники звертають увагу, що поняття «спілкування», «комунікація» можуть бути синонімічними. Так, М. Прищак вважає комунікацію поняттям ширшим, ніж спілкування, а спілкування – видом і засобом комунікації (Pryshchak, 2010). Спираючись на концепцію психолінгвіста Ф. Бацевича дослідниця Л. Мороз-Рекотова вважає за потрібне не отожднювати «спілкування» та «комунікацію» (Moroz-Rekotova, 2022): перше є загальнішим поняттям, а друге – конкретнішим, що позначає один із типів спілкування. Щодо професійної педагогічної діяльності вихователя ЗДО, то «комунікація є способом, засобом організації освітнього процесу, а мовлення – основним інструментом» (Moroz-Rekotova, 2022).

М. Прищак, І. Когут зазначають, що «комунікація в педагогіці зводиться, здебільшого, до технологічного, інформаційного, мовленнєвого аспекту означення комунікації як суто технологічного засобу передачі інформації. З іншого боку, вона сприймається як щось таке, що не може бути визначальним у педагогічному процесі, як матерія, яка є нейтральною відносно сутності, змісту, цінностей педагогіки» (Pryshchak, 2010) ; Kohut). Дослідник М. Прищак пропонує користуватися терміном «педагогічна комунікація» маючи на увазі смисловий аспект, а саме: «Онтологічно-духовний смисл є триєдністю, синтезом відповідних смислових складових (смислів): онтологічний смисл – цілісна, актуалізована особистість, характеристиками якої є духовність, соціальна та професійна компетентність; педагогічний смисл – розвиток, актуалізація особистості; комунікативний смисл – комунікативна дія (взаємодія), опосередкована відповідними комунікативними характеристиками: любов, довіра, повага, емпатія, толерантність, доброзичливість, зацікавленість, співробітництво, співтворчість, свобода, відповідальність тощо» (Pryshchak, 2010).

С. Мусатов обґрунтовує з психологічної позиції особливості педагогічної комунікації, а саме: тісний взаємозв'язок із соціальними потребами, «насамперед – з людською здатністю до селективного накопичення та трансляції оточуючим, наступникам цінностей соціального та особистого досвіду» (Musatov, 2005).

В освітньому процесі комунікація є основою педагогічної діяльності. Н.Волкова визначає професійно-педагогічну комунікацію «основною формою педагогічного процесу, продуктивність якого обумовлюється цілями й цінностями спілкування, прийнятими всіма його суб'єктами за норму індивідуальної поведінки. Це система безпосередніх чи опосередкованих зв'язків, взаємодій педагога, що реалізуються за допомогою вербальних і невербальних засобів, засобів комп'ютерної комунікації з метою взаємообміну інформацією, моделювання й управління процесом комунікації, регулювання педагогічних відносин» (Volkova, 2006).

Л. Мороз-Рекотова характеризує професійну комунікацію вихователя ЗДО за напрямками або сферами застосування (1) дидактичного спрямування, тобто освітнього, розвивального; 2) виховний напрям) (Moroz-Rekotova, 2022). Згідно

першого напрямку комунікація спрямована на «озброєння дітей новою інформацією, знаннями, поясненнями речей, явищ, ознак, закономірностей тощо. Мовлення вихователя в цих умовах матиме оповідну інтонацію, яка характеризується спокійною, рівною вимовою. В освітньому процесі таке мовлення застосовують під час проведення занять, дидактичних ігор», спостережень, бесід та інших спеціально організованих видів діяльності» (Moroz-Rekotova, 2022). Згідно виховного напрямку комунікація спрямована на виховання особистості дитини, тому мовлення має емоційно-експресивне забарвлення, що передає суб'єктивну модальність вихователя і стає засобом впливу. У цьому випадку мовлення матиме одну або кілька з таких видів інтонації: спонукання, осуду, підтримки, попередження, настанови, подиву, прохання тощо» (Moroz-Rekotova, 2022).

Дослідниця В. Вертугіна та студентка А. Кирієнко виводять поняття «навички професійної комунікації вихователя» і вважають, що саме у процесі педагогічної практики майбутні педагоги можуть ці навички відпрацювати: «виконання вихователем автоматизованих та усвідомлених дій, якими він оперує задля обміну інформацією з усіма учасниками освітнього процесу, включаючи дітей раннього віку, для досягнення своїх професійних цілей, використовуючи вербальні, невербальні та комп'ютерні засоби комунікації» (Vertuhina, Kyriienko, (2023).

Т. Завязун зазначає, що «для педагога закладу освіти важливо вчитися, самовдосконалюватися впродовж життя, усвідомлюючи, що саме знання законів спілкування і комунікації, міжособистісної взаємодії, володіння мовленнєвими вміннями та навичками формує собою комунікативну компетентність, яка, в свою чергу, передбачає наявність соціокультурних, регулятивних і нормативних умінь та навичок» (Zavyazun, 2022).

Ми погоджуємося з думкою В. Вертугіної та студентки А. Кирієнко щодо думки про роль та значення вихователя закладу дошкільної освіти, а саме: «вихователь є центральною фігурою професійно-педагогічного спілкування у закладі дошкільної освіти, його комунікація має безліч зв'язків з іншими суб'єктами освітнього процесу (з вихованцями групи, їхніми батьками, вихователями, адміністра-

цією закладу освіти, гостями закладу тощо). При цьому педагог має вміти знаходити індивідуальний підхід до кожного з них залежно від ролей, які вони виконують у комунікативному процесі, їхнього досвіду, настрою, конкретної ситуації, добираючи при цьому доцільні засоби спілкування» (Vertuhina, Kyriienko, (2023). Таку діяльність науковці Пріма Р.М., Замелюк М.І., Триндюк В.А. визначили як «підвищену комунікативну активність і відповідальність» (Prima, & Zameliuk, & Tryndiuk, (2020).

При інтерпретації поняття «умова» в наукових текстах використовують наступні прикметники: сучасні, ідеальні, природні, нормальні, реальні, оптимальні, комфортні, конкретні, специфічні, технологічні, соціально-економічні, соціокультурні, матеріальні, демографічні, середовищні, розвивальні, фізичні, санітарно-гігієнічні, спеціальні, несприятливі, зовнішні, внутрішні, задані, визначені, фіксовані, повсякденні, екстремальні, особливі, рівні, головні (Lytvyn, 2018).

Педагогічні умови це обставини, за яких залежить та відбувається цілісний продуктивний педагогічний процес професійної підготовки фахівців, що опосередковується активністю особистості, групою людей (Slovník-dovidnyk z profesiinoi pedahohiky, (2006).

О. Ковшар педагогічну умову розглядає з позиції соціальної ситуації розвитку особистості. Особистість у своєму становленні проходить кілька послідовних етапів психічного розвитку. Так, дошкільне дитинство передбачає такі періодичні етапи розвитку особистості: немовлячий вік, ранній вік, молодший, середній і старший дошкільний вік. Кожний із вікових періодів характеризується особливою сукупністю умов життя й діяльності дитини, а також структурою психічних особливостей, що формуються під впливом цих умов (Kovshar, 2015).

За Т. Грицишиною, соціальна ситуація розвитку є джерелом всіх динамічних змін, що відбуваються у розвитку протягом певного періоду. Вона визначає цілком і повністю ті форми і той шлях, слідуючи по якому дитина набуває нових і нових властивостей особистості, той шлях, по якому соціальне стає індивідуальним. Дослідниця зазначає, що усталеною є визначення тієї позиції, що психологічний та особистісний розвиток відбувається у соціальній ситуації (умови існування, зміст і форми навчання, виховання та ін.) на основі власної

активності людини, з урахування сенситивних періодів розвитку певних новоутворень. У психолого-педагогічних галузях вікові періоди розглядаються з позиції таких основних критеріїв, як соціальна ситуація розвитку, провідний вид діяльності, вікові новоутворення та кризові періоди розвитку (Grytsyshina, (2016).

Психічний розвиток дитини становить складний процес розвитку, розуміння якого вимагає аналізу не тільки тих об'єктивних умов, які впливають на дитину, але й тих особливостей її психіки, яка вже склалася, через яку відбувається вплив цих нових умов (Kovshar, 2015).

С. Михальська (Mykhalska, 2019) відзначає, що соціальна ситуація дітей в сучасному суспільстві докорінно змінюється, а саме:

- кардинально змінилися об'єктивні умови онтогенезу й соціогенезу, соціокультурні та психологічні засади життєдіяльності дітей старшого дошкільного віку, які маючи однаковий паспортний вік можуть перебувати в різних за цілями, змістом та функціями освітніх закладах;

- змінилися умови життя і передумови розвитку дітей у соціальному, політичному, економічному, правовому та інших аспектах, спостерігається інтенсивне розшарування, поляризація соціуму за рівнями статку.

Під час зміни соціальної ситуації існування і розвитку дитини, змінюється і її відповідь на ці зміни. Відбулися суттєві зміни соціальної ситуації існування і розвитку дитини, і вони, беззаперечно, викликають зміни у психосоціальному розвитку дитини, зсувають межі вікових та сенситивних періодів, уможливають і вимагають якісно інших педагогічних та психологічних впливів (Mykhalska, 2019).

Таким чином, важливо визначити педагогічні умови, які б сприяли конструктивній та тісній взаємодії, добровільній активній участі, відкритості, довіри та ін. між учасниками освітнього процесу, були спрямовані на визначення спільної мети та результатів. Аналіз джерел дає змогу визначити такі педагогічні умови, які, на нашу думку, сприятимуть ефективному педагогічному партнерству та комунікації в професійній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти, а саме:

- професійна готовність вихователя до гуманізації освітнього середовища;
- здатність вихователів закладів дошкільної освіти до комунікативної мобільності;

- емоційно-ціннісне ставлення до всіх учасників освітнього процесу;
- створення розвивального мовленнєвого середовища;
- стимулювання партнерів до рефлексивної діяльності.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження підтвердило високу актуальність проблеми педагогічного партнерства та ефективної комунікації в сучасній дошкільній освіті.

Визначено, що успішний розвиток дитини безпосередньо залежить від якості взаємодії між вихователем, дитиною та батьками. В умовах сучасних соціальних викликів, ефективно партнерство сприяє створенню комфортного освітнього середовища, що відповідає потребам дитини. Перспективами подальшого розвитку є створення елективного курсу для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (Державний стандарт дошкільної освіти). Нова редакція. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini> (дата звернення: 18.11.2024).
2. Вертугіна В.М., Кирієнко А.М. Формування навичок професійної комунікації майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі педагогічної практики. *Перспективи та інновації науки* 2023, 14. С. 80–90. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/47756/1/V_Vertuhina_PIN_14_2023_FPO.pdf (дата звернення: 18.11.2024).
3. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2006. 256 с. https://library.udpu.edu.ua/library_files/412009.pdf (дата звернення: 18.11.2024).
4. Голота Н., Карнаухова А.В. Організація педагогічного партнерства в ЗДО як умова забезпечення якості освіти дітей раннього та дошкільного віку. С. 66. <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/350/9624/20050-1?inline=1> (дата звернення: 19.11.2024).
5. Грицишина Т. І. Соціалізація дітей старшого дошкільного віку як соціально-педагогічна проблема. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2016. № 12 (55). С. 12–15.
6. Завязун Т. Комунікативна компетентність як важливий чинник педагогічної діяльності вихователя дошкільної освіти. Варіативні моделі й технології трансформації професійного розвитку фахівців в умовах відкритої освіти: зб. матер. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 23 червня 2022 р. [ред. кол.: Пуховська Л.П., Просіна О.В. та ін.]. Київ : ДЗВО «Ун-т менеджменту освіти», 2022. URL : surl.li/vvrrmtl (дата звернення: 20.11.2024).
7. Кириченко, В. І. Організація партнерської взаємодії навчального закладу і батьків учнів. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. № 1 2013: 319-326. URL : <http://surl.li/equfkd> (дата звернення: 20.11.2024).
8. Кирієнко А.М., Вертугіна В.М. Формування навичок професійної комунікації майбутніх вихователів у групах дітей раннього віку засобом педагогічної практики.. Міжнародний науковий журнал «Грааль науки». 2023. № 32. С. 330–332. URL : <https://archive.journal-grail.science/index.php/2710-3056/article/view/1707/1727> (дата звернення: 20.11.2024).
9. Ковальчук В.А. Педагогіка партнерства у професійній діяльності вчителя: навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2023. 100 С. URL : <http://surl.li/lhszkn> (дата звернення: 20.11.2024).
10. Ковшар О.В. Теоретико-методичні засади організації передшкільної освіти : монографія / Олена Вікторівна Ковшар ; Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет» МОН України. Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2015. URL : <http://surl.li/ebjsaw> (дата звернення: 05.11.2024).
11. Когут І. В. Визначення базисних компетенцій у структурі професійно-педагогічної комунікативної компетентності майбутнього педагога. URL : <http://surl.li/utxorf> (дата звернення 18.11.2024)
12. Литвин А.В. Методологічні засади поняття «педагогічні умови» : практич. посібник. 2-е вид., доп. і перероб. Львів : ЛДУБЖД, 2018. 88 с. URL : <http://surl.li/tkucwc> (дата звернення: 05.11.2024).
13. Михальська С. Соціальна інституційна ситуація розвитку дитини старшого дошкільного віку. *Science and Education*, 2019, № 3. URL : https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2019/3_2019/9.pdf (дата звернення: 05.11.2024).
14. Мороз-Рекотова Л. В. Вихователь XXI сторіччя: формування професійнокомунікативної культури майбутніх фахівців дошкільної освіти : монографія. Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2022. 256 с. URL : <http://surl.li/vjghxu> (дата звернення: 19.11.2024).
15. Мусатов С.О. Педагогічна комунікація: психологічні витоки та особливості. Науково-методичний збірник / за ред. М.М.Заброцького. Житомир-Київ, ЖОІППО, 2005. С. 21–29. URL : <http://surl.li/yryqsm> (дата звернення: 14.11.2024).

16. Прищак М.Д. Теоретико-методологічні основи педагогічної комунікації. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2010. № 6. URL : <http://surl.li/wbvuyie> (дата звернення: 14.11.2024).
17. Пріма Р.М., Замелюк М.І., Триндюк В.А. Комунікативна мобільність майбутнього педагога-вихователя: теоретичний аспект. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 2020, 191. С. 24–28. URL : <http://surl.li/cgtfzl> (дата звернення: 19.11.2024).
18. Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти». 2021. URL : <https://document.vobu.ua/doc/7529> (дата звернення: 14.11.2024).
19. Словник-довідник з професійної педагогіки / за ред. А.В.Семенової. Одеса: Пальміра, 2006. URL : <https://www.pedagogic-master.com.ua/public/semenova/slovník.pdf>, С. 193.
20. Epstein J. School and Family Partnerships // in Encyclopedia of Educational Research, edited by M. Alkin. New York : McMillan, 1992 p. 8., URL : <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED343715.pdf> (дата звернення: 14.11.2024).

REFERENCES:

1. Bazovyi component doshkilnoi osvity (2021) [The basic component of preschool education]. Ministry of Education and Science of Ukraine [in Ukrainian].
2. Vertuhina, V. M., & Kyriienko, A. M. (2023). Formuvannya navychok profesiinoi komunikatsii maibutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity u protsesi pedahohichnoi praktyky. *Perspektyvy ta innovatsii nauky*, 14, 80-90. [in Ukrainian].
3. Volkova, N. P. (2006). Profesiino-pedagogichna komunikatsiia [Professional-pedagogical communication]. Kyiv: VC «Akademii» [in Ukrainian].
4. Holota, N., & Karnaukhova, A.V. Orhanizatsiia pedahohichnoho partnerstva v ZDO yak umova zabezpechennia yakosti osvity ditei rannoho ta doshkilnoho viku, 66 [in Ukrainian].
5. Grytsyshina, T. I. (2016). Sotsializatsiia ditei starshoho doshkilnoho viku yak sotsialno-pedagogichna problema [Socialization of older preschool children as a socio-pedagogical problem]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti*, 12(55), 12–15. [in Ukrainian].
6. Zavyazun, T. (2022). Komunikatyvna kompetentnist yak vazhlyvyi chynnyk pedahohichnoi diyalnosti vykhovatelya doshkilnoi osvity [Communicative competence as an important factor in the pedagogical activity of a preschool teacher]. In L. P. Pukhovska, O. V. Prosina, et al. (Eds.), *Variativni modeli y tekhnologii transformatsii profesiynogo rozvytku fakhivciv v umovakh vidkrytoi osvity* [Variative models and technologies of transformation of professional development of specialists in the conditions of open education]. Kyiv: DZVO «Un-t menedzhmentu osvity» [in Ukrainian].
7. Kyrychenko, V. I. (2013). Orhanizatsiia partnerskoi vzaiemodii navchalnoho zakladu i batkiv uchniv [Organising partnerships between educational institutions and parents of students]. *Teoretyko-metodychni problemy vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi* 1, 319–326 [in Ukrainian].
8. Kyriienko, A.M., & Vertuhina, V.M. (2023). Formuvannya navychok profesiinoi komunikatsii maibutnikh vykhovateliv u hrupakh ditei rannoho viku zasobom pedahohichnoi praktyky [Formation of professional communication skills of future educators in groups of young children through pedagogical practice]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Hraal nauky»*. 32, 330–332 [in Ukrainian].
9. Kovalchuk, V.A. (2023). Pedahohika partnerstva u profesiinii diialnosti vchytelia [Pedagogy of partnership in teacher's professional activity] : navch. posib. Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU, 100 [in Ukrainian].
10. Kovshar, O.V. (2015) Teoretyko-metodychni zasady orhanizatsii peredshkilnoi osvity [Theoretical and methodological principles of organising preschool education]: monohrafiia / Olena Viktorivna Kovshar ; Kryvorizkyi pedahohichnyi instytut DVNZ «Kryvorizkyi natsionalnyi universytet» MON Ukrainy. Kryvyi Rih : Vyd. R. A. Kozlov [in Ukrainian].
11. Kohut, I. V. Vyznachennia bazysnykh kompetentsii u strukturi profesiino-pedahohichnoi komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnoho pedahoha [Determination of basic competences in the structure of professional and pedagogical communicative competence of future teachers] [in Ukrainian].
12. Lytvyn, A.V. (2018). Metodolohichni zasady poniattia «pedahohichni umovy» [Methodological foundations of the concept of ‘pedagogical conditions’] : prakt. posibnyk. 2-e vyd., dop. i pererob. Lviv : LDUBZhD, 88 [in Ukrainian].
13. Mykhalska, S. (2019). Sotsialna instytutsiina sytuatsiia rozvytku dytyny starshoho doshkilnoho viku. *Science and Education*, 3 [in Ukrainian].
14. Moroz-Rekotova, L. V. (2022). Vykhovatel KhKhI storichchia: formuvannya profesiinokomunikatyvnoi kultury maibutnikh fakhivtsiv doshkilnoi osvity [Educator of the XXI Century: Formation of Professional and Communicative Culture of Future Specialists in Preschool Education] : monohrafiia. Kharkiv : Vydavnytstvo Ivanchenka I. S., 256 [in Ukrainian].

15. Musatov, S.O. (2005). Pedahohichna komunikatsiia: psykhologichni vytoky ta osoblyvosti [Pedagogical Communication: Psychological Origins and Peculiarities]. Naukovo-metodychnyi zbirnyk / za red. M.M.,Zabrotskoho. Zhytomyr-Kyiv, ZhOIPPO [in Ukrainian].
16. Pryshchak, M.D. (2010). Teoretyko-metodolohichni osnovy pedahohichnoi komunikatsii [Theoretical and methodological foundations of pedagogical communication]. *Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu*, 6 [in Ukrainian].
17. Prima, R.M., & Zameliuk, M.I., & Tryndiuk, V.A. (2020). Komunikatyvna mobilnist maibutnoho pedahohavykhovatel'ia: teoretychnyi aspekt [Communicative mobility of future teacher educators: theoretical aspect]. *Naukovi zapysky. Seriia: Pedahohichni nauky*, 24-28 [in Ukrainian].
18. Profesiyniy standart «Vykhovatel zakladu doshkilnoi osvity» [Professional standard 'Preschool teacher']. (2021) [in Ukrainian].
19. Slovnyk-dovidnyk z profesiinoi pedahohiky (2006) [Dictionary of professional pedagogy]. Odesa: Palmira, 2006 [in Ukrainian].
20. Epstein J. (1992). School and Family Partnerships // in Encyclopedia of Educational Research, edited by M. Alkin. New York : McMillan, 8.